

Betogende teksten schrijven

Hoe het schrijven van betogende teksten bijdraagt aan de ontwikkeling van 21^e-eeuwse vaardigheden.

Bij de 21^e-eeuwse vaardigheden worden vaak vaardigheden als kritisch denken en het leren innemen van een standpunt genoemd. Standpunten moeten met argumenten en voorbeelden worden onderbouwd. In dit artikel geven de auteurs een voorbeeld van een les betogend schrijven. Leerlingen worden daarbij verleid niet alleen hun eigen standpunt te beargumenteren, maar ook na te denken over mogelijke tegenargumenten. Daarmee oefenen ze democratische vaardigheden als denken, respecteren en zich verplaatsen in een ander.

Het kunnen overtuigen van een ander, is een vaardigheid die in de kerndoelen expliciet wordt genoemd. In een betogende tekst nemen leerlingen een standpunt in over een onderwerp en bedenken daarbij argumenten waarmee ze hun standpunt onderbouwen. Ze proberen voorbeelden en bewijzen bij hun argumenten te vinden. Op zoek naar tegenargumenten verplaatsen ze zich in de opvatting van anderen. Die opvattingen proberen ze met respect te benaderen. Ze ontwikkelen de vaardigheid om te bedenken hoe het zou zijn om in de schoenen van iemand anders te staan. Het schrijven van een betogende tekst vraagt veel van leerlingen. Ze moeten niet alleen een standpunt en argumenten bedenken, maar moeten ook rekening houden met het lezerspubliek, het doel van het betoog en de logische ordening van argumenten. De leerling moet dus aan veel tegelijk denken en dit kan zorgen voor cognitieve 'overload'. Om deze overload te verminderen en kinderen gericht te laten nadenken over de onderdelen van een betoog, wordt

in groep 8 van basisschool 't Montferland in 's Heerenberg de les aangeboden volgens een vaste structuur:

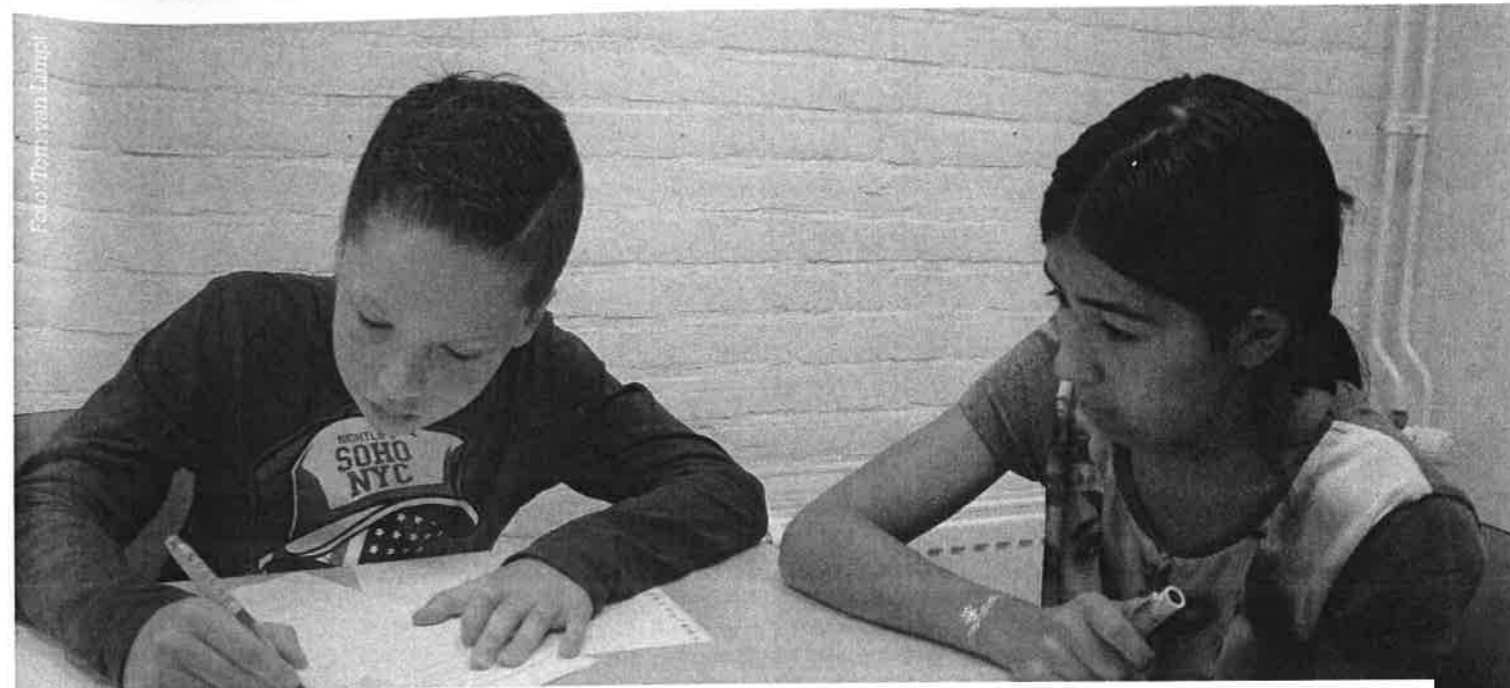
1. Samen een onderwerp bepalen.
Er wordt gezocht naar een thema waar leerlingen iets mee hebben én waarover verschillend gedacht kan worden.
2. Samen een doel bepalen.
Het stellen van een schrijfdoel blijkt de meest effectieve interventie te zijn om teksten van leerlingen te verbeteren (Koster, Tribushinina, De Jong, & Van den Bergh, 2015). Samen wordt bepaald voor wie geschreven wordt en wat met de tekst beoogd wordt.
3. Argumentatieschema invullen.
In duo's werken leerlingen samen aan een argumentatieschema: in dat schema vullen ze het onderwerp in, nemen ze een standpunt in en worden ze uitgenodigd om zowel voor- als tegenargumenten te bedenken. Zo'n schema stimuleert leerlingen hun schrijfproces te sturen (Philippakos, MacArthur, &

Coker, 2015). In deze fase wordt met elkaar overlegd. Welke standpunten en argumenten zijn er allemaal? Welk standpunt nemen wij in? Wat zijn goede argumenten om op te nemen?

4. Het schrijven van de tekst.
Pas nadat het definitieve argumentatieschema is ingevuld, schrijven de leerlingen in duo's hun tekst. Leerlingen gaan na welke structuur- en voegwoorden ze in de tekst willen gebruiken. In het schema zijn soms de structuurwoorden al opgenomen.
5. Evalueren.
Leerlingen gaan in duo's in gesprek en vragen zich af of ze tevreden zijn over de tekst, of het doel behaald is en waar ze de volgende keer aandacht aan willen besteden.

De praktijk

Wes en Sanam, leerlingen uit groep 8 lezen het nieuwsbericht over het verbod van wilde dieren in het circus. Ze besluiten een brief te schrijven aan staatssecretaris Dijks-

ma. Ze gaan met elkaar in gesprek: wat vinden wij van het verbod? Hoe denken andere mensen hierover? Al snel komen Wes en Sanam op argumenten voor en tegen het verbod:

Sanam: 'Misschien horen ze niet in het circus, want vaak hebben ze maar kleine hokken en dat vinden mensen dierenmishandeling. Ik was laatst bij het circus en toen zag ik dat het echt kleine hokken waren.'

Wes: 'Dat is wel zielig ja. Maar aan de andere kant is het wel een traditie en bezoekers vinden het leuk om dieren te zien.'

Sanam: 'Klopt. En soms zitten dieren al zo lang in het circus dat ze niet meer los gelaten kunnen worden in het wild. Dat zouden ze niet overleven.'

Wes en Sanam overleggen verder over het verbod en spreken over vergunningen, het feit dat circussen ook leuk kunnen zijn zonder dieren, dat er geen nieuwe dieren uit het wild gehaald mogen worden en dat er betere hokken moeten komen. Tussendoor schrijven Wes en Sanam alle argumenten op een kladblaadje met twee kolommen: argumenten voor en argumenten tegen het verbod. Aan de hand van de argumenten beslissen Sanam en Wes dat ze vinden dat dieren toch in het circus mogen blijven.

Ze formuleren hun standpunt en vullen het argumentatieschema in. Ze kiezen de drie beste argumenten en vullen het argumentatieschema aan.

Standpunt: 'Wij vinden dat dieren wel in het circus mogen blijven, maar dan wel onder bepaalde voorwaarden. Want... het is een traditie. Daarnaast... zitten sommige dieren al lang in het circus en kunnen ze niet zomaar terug worden gezet in het wild.'

Aan de andere kant... vinden sommige mensen het dierenmishandeling, maar als de dieren goed behandeld worden en het circus een vergunning heeft is het geen probleem.

Dus daarom... vinden wij dat dieren wel in het circus mogen blijven.'

Aan de hand van het schema stellen Wes en Sanam de brief op.

Sanam: 'Mijn vader schrijft wel eens 'm.v.g.' onder de brief, met vriendelijke groeten. Dat kunnen wij ook wel doen.'

Tot slot

Uit het praktijkvoorbeeld blijkt hoe leerlingen kunnen werken aan het schrijven van een betoog en hiermee vaardigheden oefenen als kritisch denken, het innemen van

een standpunt en het kunnen verplaatsen in een ander. Het werken volgens de verschillende stappen helpt leerlingen om gericht bezig te zijn met één onderdeel van het schrijven en cognitieve overload te verminderen. Wes legt dit principe, onbewust, mooi uit tijdens de evaluatie: 'Eigenlijk is het met dit kladblaadje en schema wel makkelijk om te schrijven. Dan hoeft je niet gelijk te bedenken wat je op moet schrijven'.

Eric Besselink en Eline Seinhorst zijn projectleden van het leernetwerk 'Schrijven kun je leren' van Iselinge Hogeschool Doetinchem.

Bronnen

- Koster, M., Tribushinina, E., de Jong, P.F., & Van den Bergh, H. (2015). Teaching Children to Write: A Meta-analysis of Writing Intervention Research. *Journal of Writing Research* 7(2), 249-274
- Philippakos, Z., MacArthur, C., & Coker, D. (2015). *Developing Strategic Writers through Genre Instruction*. New York: Het Guilford Press.